

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

เรื่องความหลุดพ้นเป็นปัญหาที่สำคัญและน่าสนใจมากที่สุดปัญหาหนึ่งของพุทธศาสนา เพราะความหลุดพ้นเป็นจุดหมายปลายทางที่พุทธศาสนาสอนให้พุทธศาสนิกมุงไปให้ถึง เพื่อความดับไม่เหลือแห่งทุกข์และเพื่อความสงบสุขชั่วนิรันดร อาจกล่าวได้ว่า บรรดาคำสอนทั้งหมดของพุทธศาสนาต่างมีจุดมุ่งหมายสุดท้ายอยู่ที่จุดนี้ จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจพิจารณาว่า ความหลุดพ้นในพุทธปรัชญามีความหมายและธรรมชาติอันแท้จริงอย่างไร เกี่ยวเนื่องกับแงอื่น ๆ ของพุทธปรัชญาอย่างไรบ้าง ความหลุดพ้นอาจเป็นไปได้จริงเพียงไรหรือไม่ อยู่ในวิสัยที่มนุษย์จะสามารถเข้าถึงได้จริงหรือไม่ หากอยู่ในวิสัยที่มนุษย์จะเข้าถึงความหลุดพ้นเช่นนั้นได้จริง พุทธปรัชญาได้วางแนวทางกำรปฏิบัติเพื่อเข้าถึงความหลุดพ้นไว้เป็นลำดับขั้นอย่างไร นอกจากนี้ เนื่องจากมนุษย์จะต้องดำรงชีพอยู่ในสังคมจึงน่าพิจารณาด้วยว่า ความหลุดพ้นมีคุณค่าต่อสังคมเพียงไรและอย่างไร

วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย

เนื่องจากพุทธปรัชญามีขอบข่ายครอบคลุมปัญหาต่าง ๆ กว้างขวางมาก การจะทำการวิจัยในคราวเดียวให้ครอบคลุมปัญหาต่าง ๆ ทั้งหมดแก่ทุกมุมจึงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยากหรือทำได้ยาก งานวิจัยเรื่องนี้จึงจำกัดขอบเขตอยู่เฉพาะปัญหาเรื่องความหลุดพ้นตามทรรศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท เพื่อให้ทราบอย่างแน่ชัดเกี่ยวกับธรรมชาติความหลุดพ้นของพุทธศาสนา และปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น วิธีการปฏิบัติเพื่อการเข้าถึงความหลุดพ้นตามลำดับขั้น และคุณค่าของการเข้าถึงความหลุดพ้น เป็นต้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยนี้ อาจแบ่งได้เป็น 2 อย่าง คือ

1. ประโยชน์สำหรับตนเอง ในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิก การวิจัยนี้จะทำให้

ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาอย่างกว้างขวาง อันจะช่วยให้
 ใดความรู้และความเข้าใจในหลักธรรมของพระพุทธศาสนาถูกต้องและลึกซึ้งยิ่งขึ้น และ
 เนื่องจากพุทธปรัชญา เป็นปรัชญาชีวิตที่อาจนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เมื่อได้
 ทราบและเข้าใจหลักคำสอนอย่างถูกต้อง จึงคาดว่าจะ เป็นประโยชน์แก่การดำเนินชีวิต
 ประจำวันของตนเองทั้งในทางตรงและทางอ้อม

2. ประโยชน์สำหรับผู้อื่น เนื่องจากเรื่องความหลุดพ้นในพุทธปรัชญายังไม่
 เคยมีผู้ทำการวิจัยอย่างละเอียดมาก่อน จึงคาดว่าจะงานวิจัยเรื่องนี้จะช่วยให้เกิดประโยชน์
 แก่ผู้สนใจศึกษาพุทธปรัชญาได้บ้างตามสมควร ซึ่งอย่างน้อยอาจจะ เป็นแนวทางให้ผู้อื่น
 ใดทำการวิจัยในเรื่องนี้ให้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

เมื่อได้ศึกษาในเรื่องนี้จนเกิดความเข้าใจพอสมควรแล้ว จึงได้วางหัวเรื่อง
 วิทยานิพนธ์ตลอดจนโครงร่างโดยสังเขป ต่อจากนั้นได้ทำการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลจาก
 เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ทั้งทางตรงและทางอ้อม การวิจัยมีการตีความ
 และอ้างอิงจาก เอกสารต่าง ๆ โดยเฉพาะคำสอนของพระพุทธศาสนาซึ่งปรากฏในคัมภีร์
 และอรรถกถาต่าง ๆ อันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าเป็นหลักฐานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา
 ซึ่งได้นำมาเป็นหลักฐานส่วนใหญ่ประกอบการวิจัยนี้ เช่น พระไตรปิฎก ปรมัตถโชติกะ
 และวิสุทธิมรรค เป็นต้น